

BRIEVEN

FOTO:AFP

PALMOLIE

Groen bankieren: een papieren belofte

Op papier lijken Nederlandse banken internationale koplopers op het gebied van duurzaamheid, ook in de context van palmolie. Maar die papieren realiteit contrasteert akelig met hun praktijk. Na het financiële web van drie Nederlandse banken te hebben uitgeplozen werd uit een Milieudefensierapport al duidelijk dat zowel ABN-Amro, ING en Rabobank leningen blijven verstrekken aan palmoliebedrijven die mensenrechten schenden en ontbossen. Nu blijkt dat dezelfde banken investeringsfondsen aanbieden aan particulieren, waarin controversiële palmolie bedrijven zitten (*Banken bieden beleggingsfondsen aan met omstreden palmoliebedrijven*, 20/10).

Als je pech hebt, ben je één van die brave burgers die besloot te investeren in een fonds met een duurzaamheidsclaim. Zelfs in die fondsen werden controversiële palmolie bedrijven aangetroffen. De banken vertellen je er niets over; die informatie is zo al even onzichtbaar als de palmolie die in zoveel supermarktproducten verwerkt zit. Banken doen al jaren hun best om dezelfde uitgekauwde reactie weer in nieuwe jasje te hijsen. Sinds 2001 doen de banken namelijk dezelfde beloftes tot beterschap, en reeds sinds 2001 blijkt dat zich vooral op papier te manifesteren.

Veerle Boekstijn Rotterdam

ETHISCH SCHEPEN VERKOPEN

Wees niet naïef

De Nederlandse scheepsbouwer Damen werkt in Afrika „met dubieuze tussenpersonen“, schreef NRC; het familiebedrijf uit Gorinchem overtreedt „door Nederland onderschreven regels voor ethisch zaken doen“ (*De doorgeschoten verkoopli van Hollands grootste scheepsbouwer* 20/10). Het is echter naïef om te denken dat dergelijke deals zonder geldelijke smeermiddelen of goede politieke contacten van de grond komen. In werkelijk alle sectoren van de economie komt dit voor en overal ter wereld. Jammer dat het zo werkt? Natuurlijk. Zouden de Afrikaanse landen beter af zijn als er niet steeds misbruik werd gemaakt via de zwakste schakels. Jazeker! Maar in dit artikel wordt Damen Shipyards hiervoor aan de schandpaal genageld. De realiteit is: als Damen als enige speler niet meedoet aan dergelijke praktijken, dan kan Hollands grootste scheepsbouwer beter gewoon de deuren sluiten. Is dat de bedoeling?

Marie-Claire Aarts Leiden

LEKKERE PEREN

Monocultuur

NRC-redacteuren houden niet van peren; in de kistjes met kantoorfruit die worden bezorgd, blijven de peren altijd het langst liggen, schrijft de krant (*Geen peerliefhebber? Jammer, peren zijn goed voor het klimaat*, 5/10). In Nederland telen we nauwelijks andere peren dan Conference. Nog steeds worden appelboomgaarden gerooid voor nieuwe conferenciebomen. De teelt is betrekkelijk gemakkelijk, je kunt de vruchten groen plukken, transporteren en opslaan. En de

consument denkt dan dat de Conference een harde peer is. Met dank aan het grootwinkelbedrijf. In dezelfde krant noemt Jannetje Vreugdenhil Conference en Doyenne du Comice. Nu weet Albert Heijn ook niet dat je dat als Doyenné spelt, dus de fout is snel verkleurd. Zij vermeldt ook nog de Beurré (weer zonder accent), Hardy en de Triomphe de Vienne, die beide voor de stedeling hooguit op de biologische markt te krijgen zijn. De NRC-redactie heeft groot gelijk: lekkere peren zijn moeilijk te vinden. We hebben geen idee meer.

Ferd van Rijkevorsel
Sint-Michiëlsgeestel

ZWARTE PIET

Douwes loog niet

In haar column schrijft Clarice Gargard dat Jenny Douwes in een debat over Zwarte Piet tijdens een uitzending van *RTL Late Night* op 12/10 „loog“ dat het NCTV-rapport *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 47*, maart 2018, Jerry Afriyie's actiegroep Kick Out Zwarte Piet noemt, terwijl dat rapport juist „nadrukkelijk de blokkeerfriezen als groep [noemt] en niet [Afriyie's groep]“ (*Wie wel en wie geen ruimte mag innemen*, 18/10). Maar in die uitzending zei Douwes helemaal

niet welk specifiek rapport over terreur ze bedoelt, laat staan dat ze loog. Overigens wordt Afriyie's groep wel met zoveel woorden genoemd in het NCTV *Dreigingsbeeld 46* (november 2017).

Mike Schrijver Rotterdam

BETER LEVEN

Stop brandgevaar bij vee

Weer werden duizenden dieren slachtoffer van brand (*Vierduizend biggen gedood bij grote stalbrand Heusden*, 23/10). In de vee-industrie ligt brandgevaar continu op de loer en bij calamiteiten is ontsnappen vrijwel onmogelijk. Dinsdag maakte McDonald's bekend in de periode juli-september 1,43 miljard euro winst te hebben geboekt. Grotendeels verdient met dierenvriendelijke producten uit dit soort stallen. Ik put hoop uit de deze week gestarte Beter Leven-keurmerk-campagne 'Check 't label even' van de Dierenbescherming. Een Groningse boerin bouwde recentelijk als eerste in Nederland een 'Beter Leven 2 sterren'-varkensstal; veel leefruimte voor de varkens en uitloer naar buiten: dat betekent diervriendelijker varkens houden en meer kans op ontsnappen bij brand.

Corrie van Schaik Enkhuisen

CORRECTIES/AANVULLINGEN

Precisie

In het artikel *Een ontvoering met militaire precisie* (23/10, p. 8) stond dat er in het huis van de oma een worsteling ontstond tussen oma, een tante, een neef en Daniël C. Dat moet Robert B. zijn. Hij is ook degene die bloedend op de grond ligt als de politie arriveert. Daniël C. voegt zich bij de Witte Bergen pas bij de ontvoerders.

Commentaar

RAKETTEN

Verdragen opzeggen zonder alternatief is onaanvaardbaar risico

Opeens is het er weer: het vergeten perspectief van een wereld met supermachten die elkaar gijzelen in een nucleaire wapenwedloop. De aankondiging van president Trump dat hij het dertig jaar oude ontwapeningsverdrag INF wil opzeggen roept herinneringen op aan een unheimische wereld die gebukt gaat onder de dreiging van een nucleaire ramp.

De oorlogszuchtige taal die Trump daarbij bezigde hielp niet. Trump zei dat hij het nucleaire arsenaal van de Verenigde Staten zal uitbreiden „totdat mensen weer bij zinnen komen“. Op de vraag wie weer hun verstand moeten gebruiken zei Trump: de Russen, de Chinezen, iedereen die de VS bedreigen.

Tel daarbij op dat de VS ook nieuwe nucleaire wapens in hun planning hebben en de vraag rijst of de tijden van schuilkelders en vredesdemonstraties herleven. Terug naar de jaren tachtig, de jaren waarin het verzet in Nederland tegen kernwapens zo massaal was dat Amerikanen meenden dat het land besmet was met een nieuw virus, Hollanditis?

Zo ver is het nog lang niet. Maar de eventuele onttafel van het INF-verdrag en mogelijk het niet verlengen van een tweede ontwapeningsverdrag, het Nieuw START-verdrag dat binnenkort afloopt, is een gevaarlijke ontwikkeling.

Eind jaren zeventig stationeerde de Sovjet-Unie een mobiele raket, de SS-20, die Europa in het vizier nam. Als antwoord wilde de NAVO kruisvluchtwapens in een aantal West-Europese landen plaatsen. Nederland

De vraag rijst of de tijden van schuilkelders en vredesdemonstraties weer zullen herleven

zou 48 raketten op luchtmachtbasis Woensdrecht moeten bergen. De nucleaire dreiging werd daarmee in Europa voelbaar en nam ook toe: de nieuwe wapens zouden veel sneller doel treffen dan de traditionele intercontinentale raketten die eerst nog een oceaan moeten oversteken.

De toenmalige leiders gebruikten in elk geval wél hun verstand. Ze wisten in jarenlange besprekingen onderling vertrouwen te waken en besloten tot een verbod op middellangeafstands raketten die vanaf land worden afgevuurd. Een paar ja later ondertekening in 1987 waren alle raketten van dit type vernietigd, 2.692 wapens in totaal. Het INF-verdrag houdt sindsdien al dertig jaar stand

De VS en Rusland verwijten elkaar het verdrag te overtreden. Rusland met een nieuwe raket, de VS met installaties in Polen en Roemenië, die bedoeld zijn als verdediging, maar die ook offensieve wapens kunnen afvuren. Het is een al jaren slepende discussie: moet die nu met dreigementen op de spits gedreven worden?

Ferme taal om een verdrag te redden is te billijken. Maar is dat wat Trump wil? Of wil hij de handen vrij hebben om een zich snel bewapenend China aan te pakken? En wat wil Poetin? Rusland wilde eerder al van het verdrag af. Rusland is omringd door nucleaire staten die niet gebonden zijn aan dezelfde ontwapeningsovereenkomsten. Is dat een echt probleem voor Rusland, of is het een excuus? Ook al is nog veel onduidelijk, de discussie onderstreept wel dat de bipolaire wereld van het INF-verdrag niet meer bestaat. Dit is een multipolaire wereld die in het ideale geval met multilaterale verdragen zou worden beveiligd. Maar daár heeft nu niemand het over.

Voor de schuilkelders is het nog te vroeg. Trump kan zelf geen verdragen opzeggen, dat doet het Congres. Poetin wil eerst praten. Maar toch. De verdragen zijn zeer succesvol. Wie ze weggooit zonder alternatief neemt een onverantwoord risico.

Slecht imago peer komt door supermarkt